

TEKNOLOGISK
INSTITUT

it's all about innovation

TEKNOLOGISK
INSTITUT

Performancetest – Case om IDA-huset

Eksempel på bygningsrenovering med skarp fokus på det termiske indeklima i opholdszonen

Nyt er godt

Men det er ikke altid det der til rådighed

TEKNOLOGISK
INSTITUT

- Ofte står vi ikke med en ny men med en gammel bygning

Hvad er så problemet!

Og hvordan løses det

TEKNOLOGISK
INSTITUT

- Hvad er problemet
  - Indeklima (Atmosfærisk eller termisk) / Energiforbrug
- Hvorfor
  - Ændret brug
  - Ændringer i byggefasen
  - Dårlig projektering / udførelse / aflevering/ prioritering / drift og overlevering
  - Manglende forståelse for implementering af styringsstrategi
- Hvordan løses problemet
  - **På forkant -ved performancetest. På bagkant -Det muliges kunst/ kombination**
- Hvad skal der være fokus på i kortlægning, vurdering og test
  - Bygningens orientering og indretning
  - Intern og ekstern belastning
  - Anlægsopbygning (antal anlæg, placering og betjening, flow, køle og varme kapacitet)
  - Kanalsystemet og delluftmængder
  - Styring og strategi
  - Andre indgående parametre som solafskærmning og varmeanlæg
  - **Alt i alt – bygningen som helhed og alle dets indgående parametre**
  - **Alt skal ikke måles – Men foranalyse => kardinalpunkter som ikke altid kendes på forhånd**

Hvad er vigtigt

Helheden

TEKNOLOGISK
INSTITUT

- Se på helheden – hele bygningen, installationer, brug og indretning
  - Brug de klodser der er til rådighed
  - Tænk ud af bokse - og sammensæt dem på en ny måde
- Inddrag driftspersonalet og det alm personale
- Forståelse af indeklima + korrekt drift (styringsstrategi)

Case IDA - 10 år gammel (dengang)

TEKNOLOGISK
INSTITUT

Hvorfor denne bygning

Konference lokaler

Storrumskontorer

Celle kontorer

Serverrum

Store mødelokaler

Kantine

Mellem mødelokaler

Små mødelokaler

Restaurant og bar
Med og uden glas

Køkken

Restaurant

Case IDA 1

TEKNOLOGISK
INSTITUT

Hvad var ønsket?

- Primært: Energibesparelser
  - 1987-1998; Projekteret ud fra principperne i værktøjet "miljørigtig projektering"
  - 2008-2010; Indgået knæk-kurven aftale
- Det reelle problem –aldrig testet og ringe indeklima
  - Kontorer – træk og for varmt om sommeren
  - Mødecenter – ønske om bedre luftkvalitet og temperatur
  - Konference – træk og ønske om bedre luftkvalitet
- Løsning:
  - Nogle ville sige en 10 år for sent performancetest
  - Andre ville sige på forkant med udviklingen

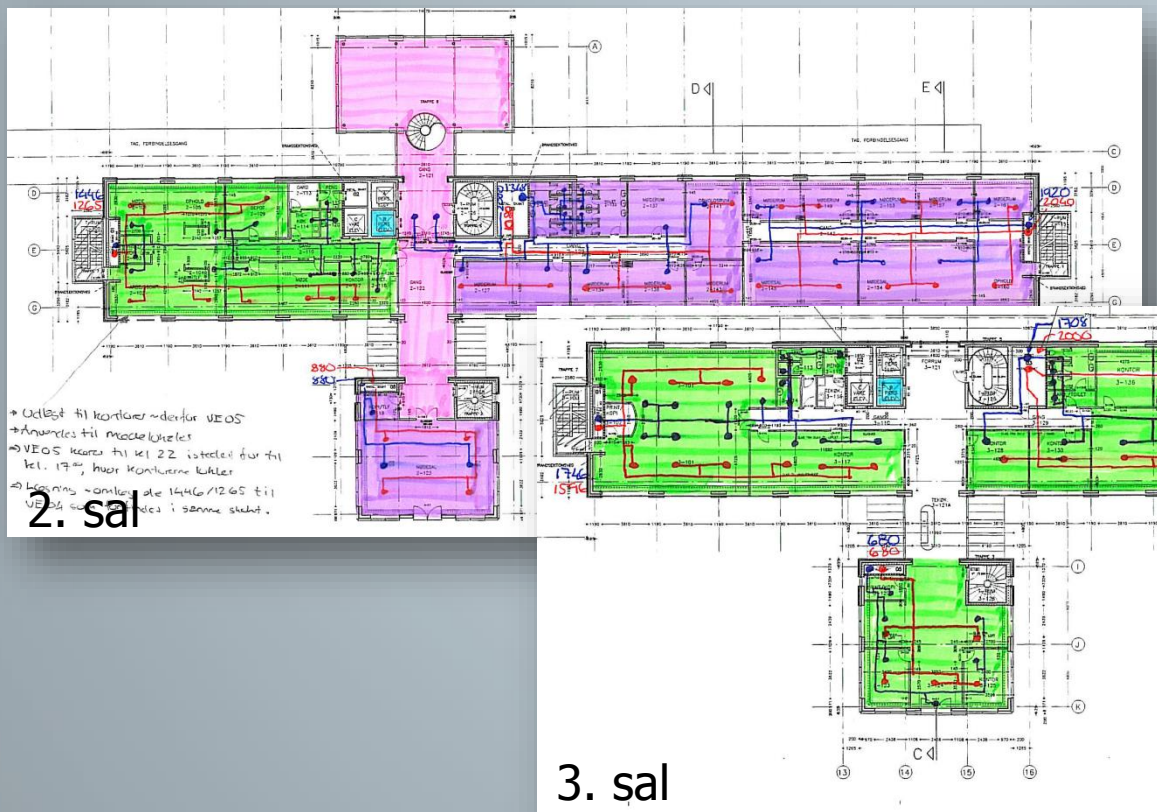
Case IDA 1

Hvad var problemet?

TEKNOLOGISK
INSTITUT

- Foranalysen: Stort set intet var fysisk som projekteret
- Testen: Stort set intet fungerede helt som projekteret
- Løsningen. Mange klodser, men ikke nok ... og de skulle flyttes meget rundt

9 Anlæg:

VE01: Konference sale

VE02: Atrium

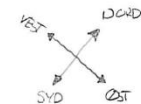
VE03: Køkken

VE04: Mødecenter, wc, tårn
køkken, restaurant,
kantine

VE05: Kontorer, 5 mødelok.,
booking, wc, bad

VE06: Punkthus

VE7-9: Kælder og trappetårne

Case IDA 1

TEKNOLOGISK
INSTITUT

Hvad fungerede ikke (Hvad viste testen)?

- Overordnet problemer
  - Utilstrækkelig kølekapacitet
  - Utilstrækkelig kanalsystem
  - Ukorrekt styring og implementering af styringsstrategi
  - Ukorrekt følerplacering
- Overordnet behov for
  - Solafskærmning
  - Samlet styringsstrategi for:
    - Varme, ventilation og solafskærmning
    - Intelligent styring ift. intern og ekstern belastning
  - Omflytning af klodser til bygningens reelle brug
- Resultat: En besparelse på 25 % på elforbruget og tilsvarende på varmemeforbruget samt væsentligt forbedret indeklime.

Case IDA 1

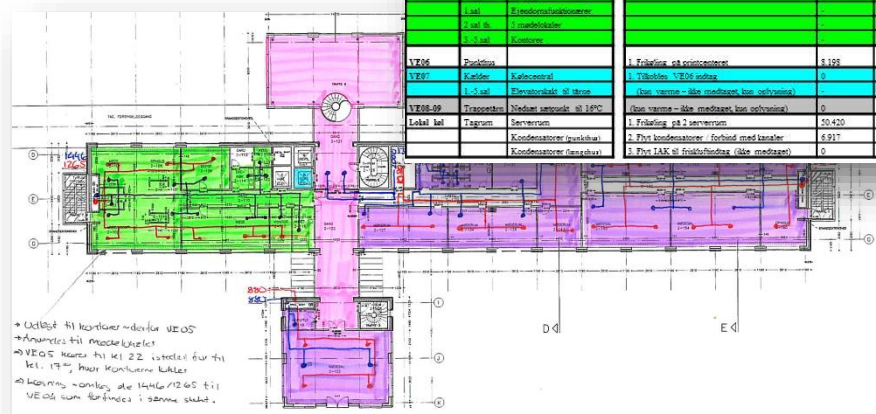
Hvilke klodser kunne flyttes rundt

TEKNOLOGISK
INSTITUT

- Mødelokaler
  - Simple CO2 styring
- Konference
  - Øget impuls i øver felt
- Kontorer
  - Simple VAV
  - Inddragelse af brugere samt fri/natkøling
- Køkkener
  - Indkapsle varme kilder
- EDB-Serverrum
  - Frikøling
- Atrium
  - Naturlig ventilation

Betjningsområde			Potentiale				
Aarsvar	Beviser	Beviser af essens	Forbedring	Bedste potentiale	Pris Kr.	TBT	Konfort
VE01	31-1 sal	31or sal	1. Central CO2 + boostere i udvæjningerne	3.76 kWh	27.000 kr.	4,4h	Termisk
VE02	31-2 sal	Fofoal	1. Fuldspændings inddragelse af brugere	0	57.000 kr.	-	Atmosfærisk, Termisk
		Foyer	1. Skaber hele tiden. Derfor ikke medtager	-	-	-	-
		Vandretal	2. Tænd for anlægget	-4.000 kWh	0 kr.	-	Atmosfærisk, Termisk
		Boobing	-	-	-	-	-
VE03	Stuen	Kafeteri	1. Udvæjning over træbord	▼	▼	▼	Atmosfærisk, Termisk
			2. Embætte over stor opvaskemaskine	▼	▼	▼	Atmosfærisk, Termisk
			3. Skem + udvæjning ved lille opsamlingskåbe	▼	▼	▼	Atmosfærisk, Termisk
			4. Indfrysning i gennem snese	2.592 kWh	89.000 kr.	2,1h	Atmosfærisk, Termisk
			5. Blot udvæjning og snese	8.112 kWh	6,1h	6,1h	-
VE04	Stuen	Sal 8-102	1. Isolering af indfrysingskåben i skab + tagrum	329 kWh	10.000 kr.	20kr	-
		Konferencer	2. Omlægning af hovedindtaget i tagrum	2.646 kWh	11.000 kr.	5,3kr	-
		1 sal	3. Afspænding af kasser til størst i tagrum	2.306 kWh	22.000 kr.	5,4kr	-
		Kantine	4. Ændring af styring som laver 100% i hele	-	-	-	-
		Arsenal	5. Udvalgte med CO2 styring og rum	22.130 kWh	84.000 kr.	2,1h	Atmosfærisk, Termisk
		10 boliger	6. Ændring af indfrysningstemperatur SP på	-	-	-	-
		2 sal	aggregat fra 21 til 19°C oppe	-	-	-	-
		3 sal	indfrysningstemperatur og forbrænding	13.000 kWh	10.000 kr.	0,2h	Atmosfærisk
		4 sal	-	-	-	-	-
		5 sal	-	-	-	-	-
VE05	Køkken	Candehaus	1. Indfrysning på mødeplads kan ekstraktion	731	101.000 kr.	9,7h	Atmosfærisk, Termisk
		Bad	2. Luftstrømme på kontorer - kan de reduceres	7.800	70.000 kr.	5,7h	-
		Vestibul	-	-	-	-	-
		Skærbord	-	-	-	-	-
		Skabene	-	-	-	-	-
		1 sal	-	-	-	-	-
		2 sal	-	-	-	-	-
		3 sal	-	-	-	-	-
VE06	Produktion	Kafeteri	1. Frikøling på serverrummet	8.188	44.000 kr.	3,6h	Atmosfærisk, Termisk
VE07	1 sal	Skabene	1. Trækning af TRO udgang	0	10.000 kr.	0	-
		2-3 sal	(kun varme - ikke medtager den udvæjning)	-	-	-	-
VE08-09	Trappetur	Nedlagt anlæg til 19°C	(kun varme - ikke medtager den udvæjning)	0	0 kr.	0	-
Lokal 101	Tagrum	Serverrum	1. Frikøling på 2 serverrum	50.420	120.000 kr.	1,6kr	-
		Kondensatorer (væksthus)	2. Flyt kondensatorer - forhind med kasser	6.917	213.352 kr.	20kr	-
		Kondensatorer (gasstue)	3. Flyt TAK til frugtflodder (ikke medtager)	0	21.000 kr.	0	-

Case IDA 1

2: Erfaringerne

- Afleveringen skal som minimum kontrolleres ved en performancetest.
  - Stol ikke udelukkende på CTS – måling og inspektion er nødvendig.
  - Det er ikke tilstrækkeligt at fokusere separat på enkelt komponenter/systemer – bygningen som helhed skal vurderes.
  - Tillige bør den leverede ydelse (i det betjente lokale) kontrolleres.
- Men det er nemmere at tage det på forkant end på bagkant.
  - Ønske om fremadrettet at kontrollere installationernes performanceevne, også før projektering i det anvendte miljø.
  - Har resulteret i "IDA Step 2" ved total renovering af de tekniske installationer.

IDA 2 - Indeklima som del af performancetest

TEKNOLOGISK
INSTITUT

Undersøgelse af termisk indeklima i IDA-huset

- En undersøgelse af to indblæsningsprincipper i IDA-huset under projekteringsfasen

- Ønske om overholdelse af termisk indeklimaklasse A

	Indeklima- klasse	Operativ tempe- ratur [°C]	Maksimal mid- dellufthastighed [m/s]	Ventilations- mængde [l/s pr. m ²]	Lydtryks- niveau [dB(A)]
		Sommer	Sommer		
Konfe- rencesal	A	24,5 ± 1,0	0,18	6,0	30
	B	24,5 ± 1,5	0,22	4,2	35
	C	24,5 ± 2,5	0,25	2,4	40

Tabel 2.1 Rumtypens projekteringskriterier for de tre indeklimaklasser (kun for kølingssæson) jf. DS/CEN/CR 1752

- Samspil mellem varmebelastninger og køleeffekt
    - Risiko for trækgener
    - Uforudsete installationskrav

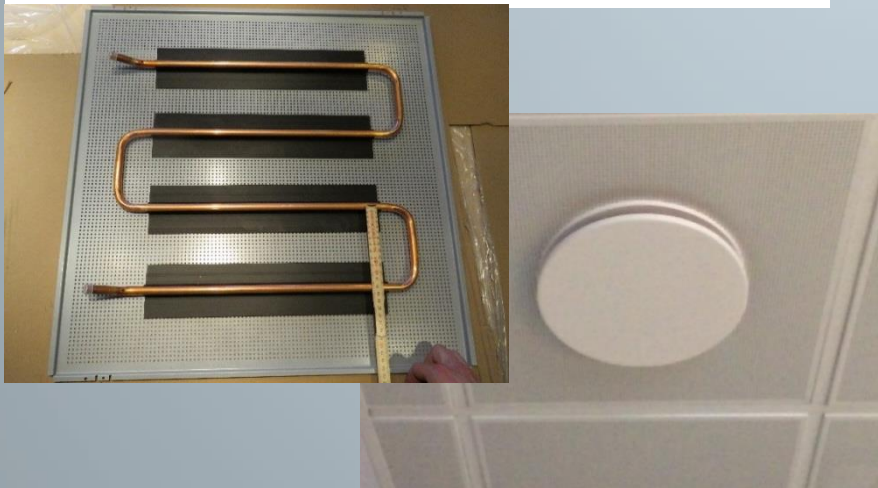
IDA 2 - Indblæsningsprincipper

TEKNOLOGISK
INSTITUT

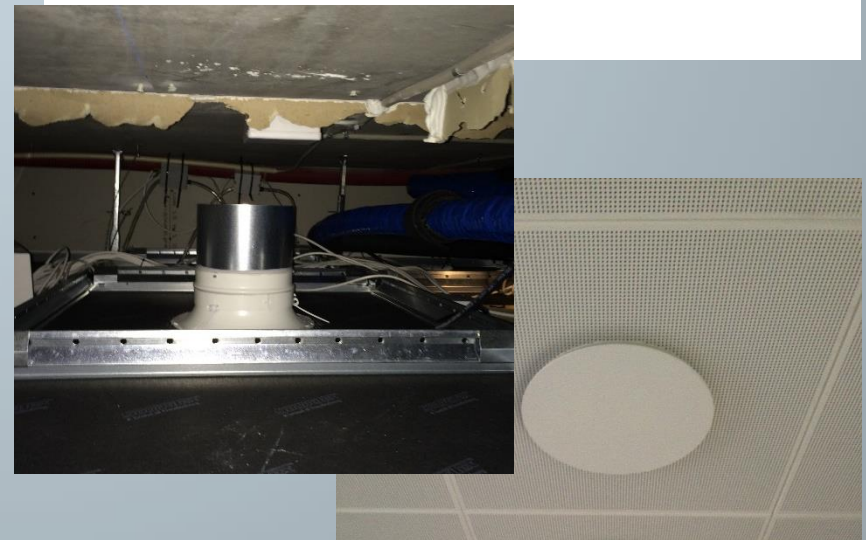
Princip 1

- **Rumhøjde:** 2,47 m
- **Armaturtype:** Uperforeret CAV og kanalforbundet
- **Kølemetode:** Vandbårne køleslanger fordelt på ca. 30% af loftsarealet

Princip 2

- **Rumhøjde:** 2,56 m
- **Armaturtype:** Uperforeret CAV og loftsforbundet
- **Kølemetode:** Diffus køling gennem loftsplader

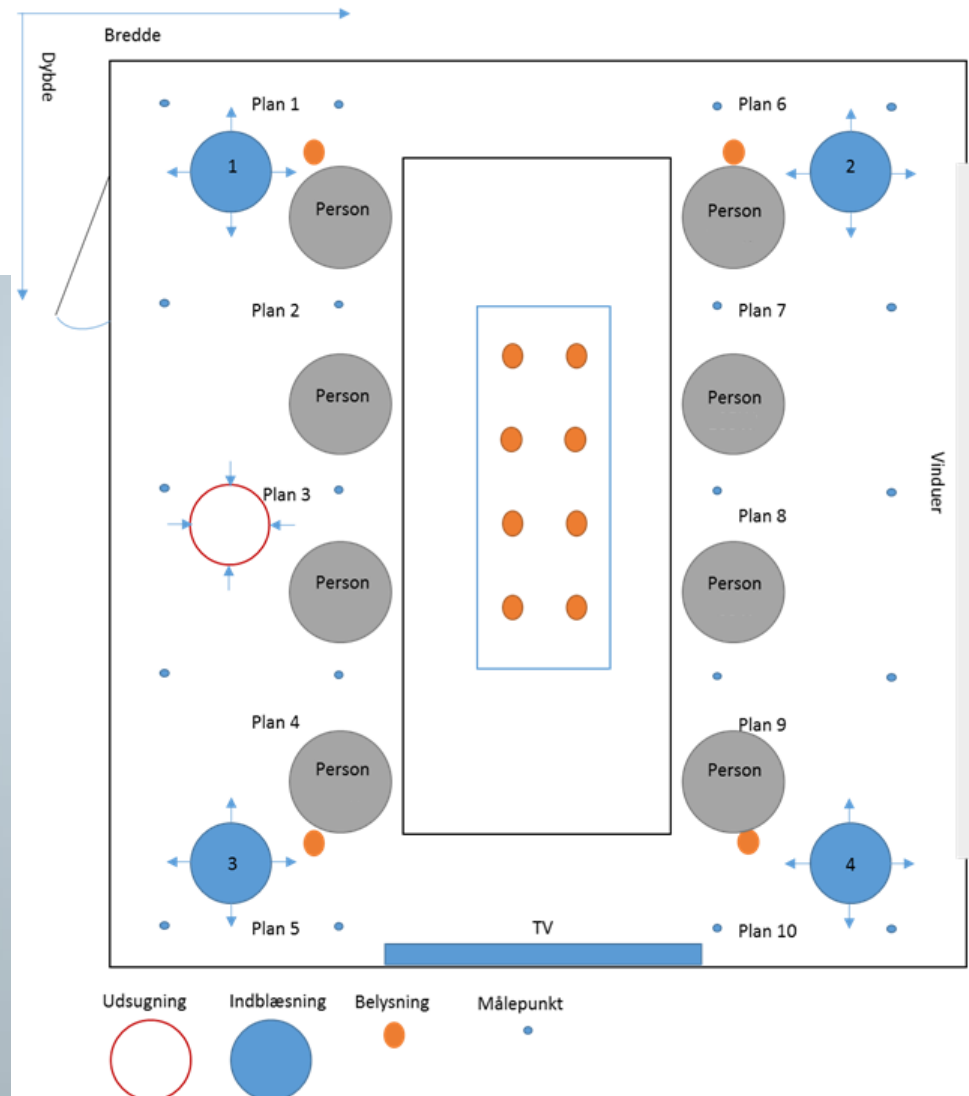
IDA 2 - Forsøgslokalet i IDA-huset

2 ens lokaler med hvert sit indblæsningsprincip

TEKNOLOGISK
INSTITUT

- Identisk varmebelastning og armaturplacering

IDA 2 - Resultater fra IDA-huset

TEKNOLOGISK
INSTITUT

Inkl. subjektiv vurdering

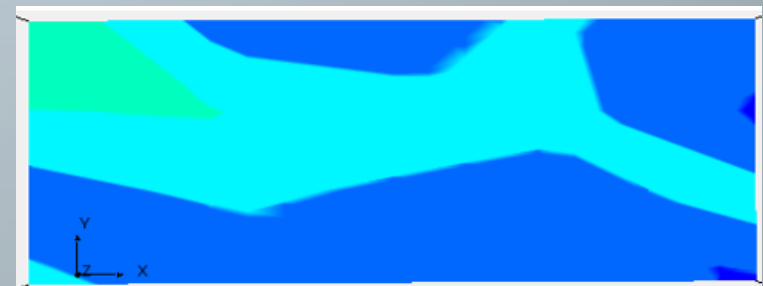
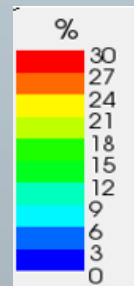
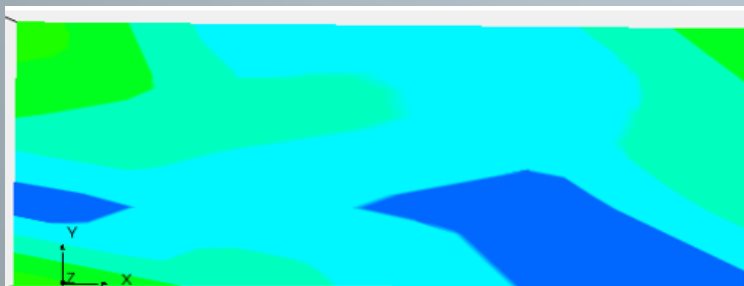
Princip 1

- **Rumtemperatur:**
Der kan ikke leveres tilstrækkelig køleeffekt på de hårdest belastede dage
- **Trækgener:**
Der kan opleves trækgener i enkelte dele af rummet. Opholdszonen overholder indeklimaklasse A (<15%)

Princip 2

- **Rumtemperatur:**
Der kan leveres tilstrækkelig køleeffekt på de hårdest belastede dage
- **Trækgener:**
Der opleves ingen trækgener i lokalet iht. kravene i indeklimaklasse A (<15%)

- **Subjektiv vurdering:** Måleresultater viser ikke altid alt, og derfor kan en subjektiv vurdering også være vigtig til vurdering af indeklimakvaliteten

IDA 2 - Uforudsete installationskrav

TEKNOLOGISK
INSTITUT

Kan ofte kun opdages ved mock-up i bygningen

- Placering af indblæsnings- og udsugningsarmaturer
  - Lysarmaturers placering gjorde at ventilationsarmaturerne ikke kunne placeres det ønskede sted i rummet
- Decentral pumpe til levering af ønsket flow til køleslangekreds
  - Under forsøgene viste det sig nødvendigt at installere en pumpe til køleslangekredsen, for at det nødvendige flow kunne leveres til kredsen
- Store temperaturstigninger på 3-4°C fra ventilationsaggregat til luftarmatur
  - Der oplevedes store stigninger på lufttemperaturen i kanalsystemet, hvilket sætter ekstra høje krav til køleanlægget og/eller kanalisoleringen
- Levering af nødvendig luftmængde til lokalzonerne
  - Det nuværende anlæg burde kunne levere den nødvendige luftmængde på 400m³/h til forsøgslokalet
  - Ved at udføre performancetest ved aflevering af reoveringsprojektet, så sikres det, at den nødvendige luftmængde kan leveres til lokalzonerne.

IDA 2 - Opfølgning og aflevering

Fungerer indblæsningsprincippet efter reovering

TEKNOLOGISK
INSTITUT

- Som et ekstra led i performancetest, så kontrolleres det termiske indeklima før aflevering
  - Kan tilløbsstrækning og armaturer modtage den nødvendige luftmængde?
  - Kan der leveres den ønskede indblæsningstemperatur?
  - Kan lokalets operative temperatur overholde indeklimaklasse A på en varm sommerdag?
  - Opfylder indblæsningsprincippet kravene til trækgener jf. indeklimaklasse A